

СУДОЧИНСТВО КРИЗЬ ПРИЗМУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПАРАДИГМИ

У статті розглядаються питання реформування прокуратури в євроінтеграційному вимірі. Виокремлюються складові євроінтеграційної парадигми у світлі євроінтеграційних процесів. Наголошується на необхідності удосконалення судових органів з урахуванням складових євроінтеграційної парадигми як аксіологічних орієнтирів.

Ключові слова: *судочинство, судові органи, парадигма, аксіологічний вимір, євроінтеграція.*

В статье рассматриваются вопросы реформирования прокуратуры в евроинтеграционном измерении. Выделяются составные евроинтеграционной парадигмы в контексте евроинтеграционных процессов. Акцентируется на необходимости усовершенствования судебных органов с учетом составных евроинтеграционной парадигмы как аксиологических ориентиров.

Ключевые слова: *судопроизводство, судебные органы, парадигма, аксиологическое измерение, евроинтеграция.*

The article deals the reform of public prosecution in the European integration dimension. Distinguished components of European paradigm in the context of European integration. The emphasis on the need to improve the judiciary's view of European integration paradigm as axiological orientations.

Key words: *legal proceedings, the judiciary, paradigm, axiological dimension, European integration.*

Постановка проблеми. Судова влада є гарантом демократичного функціонування інституцій на національному і міжнародному рівнях. Тому не дивно, що упродовж останніх десятиліть у демократичних суспільствах висувуються усе зростаючі вимоги до судових систем. У цьому контексті виникають проблемні питання парадигмального характеру. Адже входження України в загальноєвропейські структури потребує вирішення низки питань, які неможливо розв'язати, не звертаючись до складових євроінтеграційної парадигми. Перш за все слід рахуватися з тим, що, як зазначено у Висновку № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів, з'явилось визнання необхідності посилення гарантій судової незалежності та безсторонності; створено спеціальні органи для захисту судової системи від політичного втручання; важливість Європейської Конвенції з прав людини зросла та знайшла своє відображення у практиці Європейського суду та національних судів [1]. Це питання є актуальним й для України. У Спільному Висновку щодо Закону України "Про судоустрій і статус суддів" йдеться про необхідність забезпечення прозорості судової системи в Україні [2]. У Висновку № 190 Парламентської Асамблеї Ради Європи відзначено потребу забезпечення незалежності судової влади [3]. У Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи 1862 (2012) наголошується на тому, що для України існує необхідність зробити так, щоб судова система стала повністю незалежною [4]. У Резолюції ПАРЕ 1755 (2010) особлива увага звертається на забезпечення незалежності судів [5].

У цьому контексті актуалізується потреба вирішення проблеми удосконалення судових органів у євроінтеграційному вимірі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі проблема реформування судової системи головним чином розглядалася кризь призму євроінтеграційних процесів. А. В. Лужанський, звертаючись до проблеми судово-правової реформи, наголошував на питанні безстороннього розгляду та вирішення судових справ у контексті міжнародних зобов'язань України [6]. В. Б. Татаренко, досліджуючи шляхи реформування судової влади, зосереджувалась на проблемі переробки нормативно правової бази відповідно до європейського законодавства, наголошувала на необхідності вироблення концепції оптимізації діяльності судів [7]. М. М. Микієвич та М. Микієвич заакцентували на потребі впровадження європейських стандартів при реформуванні судочинства в Україні з обов'язковим урахуванням національних особливостей розвитку суспільних відносин [8]. В. В. Городовенко розглядав незалежну судову владу як соціально-політичний феномен, який являє собою атрибут громадянського суспільства [9]. Р. О. Куйбіда, досліджуючи судову систему в її розвитку, звертався до організації системи судів, вивчав повноваження установ, які забезпечують діяльність судів [10]. До проблематики реформування судової системи зверталися В. С. Бігун, Т. В. Галайденко, А. С. Ємельянов, Р. І. Кирилук, І. Б. Коліушко, Н. С. Кузнецова, Л. А. Луць, В. А. Мазурок, В. Т. Маляренко, М. Г. Мельник, В. П. Мікулін, І. В. Назаров, М. А. Погорельський, С. В. Прилуцький, В. Г. Ротань, І. Л. Самсін, В. С. Стефанюк, С. М. Тимченко, О. А. Шаповалова та ін. Однак не досліджено парадигмальні засади удосконалення судових органів.

Метою статті є виокремлення парадигмальних засад удосконалення судових органів в євроінтеграційному вимірі.

Виклад основного матеріалу. Національні інтереси України потребують її утвердження як впливової європейської держави, що невіддільно від реалізації її євроінтеграційних прагнень і перш за все у сфері реформування системи правосуддя. У Договорі "Про Європейський Союз", основними принципами якого є

принципи, викладені у Хартії Європейського Союзу, а саме – принципи демократії та правової держави [11], задекларовано й визнання принципів Європейської Конвенції "Про захист прав і основних свобод людини", зокрема – право на справедливий судовий розгляд, який передбачає те, що кожна людина при визначенні її громадянських прав і обов'язків або при висуненні проти неї будь-якого кримінального обвинувачення має право на справедливий і відкритий розгляд впродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, створеним відповідно до закону [12].

Згідно з Монреальською декларацією, судді є вільні та зобов'язані приймати безсторонні рішення відповідно до власної оцінки фактів і знання права, без яких би то не було обмежень, впливів, примусів, загроз або безпосередніх чи опосередкованих втручань. Судді повинні бути незалежними від виконавчих та законодавчих державних органів [13]. Ця ідея була розвинута в "Основних принципах незалежності судових органів", у яких зазначалось, що незалежність судових органів гарантується державою і закріплюється в Конституції або законах країни. Усі державні та інші установи зобов'язані шанувати незалежність судових органів і дотримуватися її. Судові органи вирішують передані їм справи безсторонньо, на основі фактів і відповідно до закону, без будь-яких обмежень, неправомірного впливу, спонуки, тиску, погроз, безпосереднього чи опосередкованого втручання. Судові органи володіють компетенцією щодо усіх питань судового характеру і мають виняткове право вирішувати, чи входить передана їм справа до їхньої встановленої законом компетенції [14].

Як зазначено у Висновку № 7 Консультативної ради європейських суддів з питання "Правосуддя та суспільство", правосуддя є однією з найважливіших компонент демократичних суспільств. Воно має на меті вирішення спорів між сторонами і, через прийняття рішень, виконання як "нормативної", так і "просвітницької" ролі шляхом надання громадянам настанов та інформації щодо права і його практичного застосування. Суди є та сприймаються широким загалом як належний форум для встановлення юридичних прав і обов'язків та вирішення пов'язаних з цим спорів. Суспільство ставиться з повагою та має довіру до спроможності судів здійснювати цю функцію. Однак розуміння ролі судової влади в демократичних країнах (особливо розуміння того, що обов'язком судді є справедливе та безстороннє застосування закону незалежно від можливих соціальних або політичних тисків) значно відрізняється в різних країнах та соціально-економічних умовах Європи. Відповідно рівень довіри до діяльності судів неоднаковий. Адекватна інформація щодо функцій судової влади та її незалежності від інших гілок державної влади може ефективно сприяти кращому розумінню діяльності судів як наріжного каменю демократичних конституційних систем [15].

Принципи незалежності суддів визнаються в усіх сучасних політико-правових концепціях і доктринах як фундаментальні засади організації державної влади у демократичній державі. На міжнародному рівні принцип суддівської незалежності розглядається паралельно з принципом незалежності судової влади. Поняття суддівської незалежності невіддільне від поняття безсторонності. Відповідно до міжнародних стандартів незалежність означає відокремлення правосуддя від інших державних гілок влади, сторін судового процесу, безсторонність – це неупереджене виконання суддівських обов'язків, прийняття рішення без впливу іншої інформації, крім результатів процесу, незважаючи на загальну громадську думку, засоби масової інформації чи зовнішній тиск [16].

У Бангалорських принципах задекларовано, що суддя має відстоювати та втілювати у життя принцип незалежності судових органів в його індивідуальному та колективному аспектах. Він повинен здійснювати свою судову функцію незалежно, виходячи винятково з оцінки фактів, відповідно до свідомого розуміння права, незалежно від стороннього впливу, спонукання, тиску, загроз чи втручання, безпосереднього чи опосередкованого, що здійснюється з будь-якої сторони та з будь-якою метою; суддя дотримується незалежної позиції як щодо суспільства в цілому, так і щодо конкретних сторін судової справи, у якій він повинен винести рішення; не тільки виключає будь-які взаємовідносини, що не відповідають посаді, чи втручання з боку органів законодавчої та виконавчої влади, а й робить так, щоб це було зрозуміло навіть сторонньому спостерігачу; коли рішення у справі має бути прийняте суддею одноособово, він діє незалежно від своїх колег по суду; суддя відстоює та підтримує гарантії виконання суддями своїх обов'язків з метою збереження та підвищення інституціональної та оперативної відповідальності суддів; виявляє та підтримує високі стандарти поведінки суддів з метою укріплення суспільної довіри до судових органів, що має першочергове значення для підтримки незалежності судових органів [17]. Відтак особливої ваги набувають такі основні засади правосуддя, як принцип здійснення правосуддя самостійно, незалежність від будь-якого незаконного впливу, принцип визнання верховенства права, забезпечення кожному права на справедливий суд, принцип визнання рівності перед законом і судом.

У цьому контексті, як зазначається в "Інформації про стан законності у державі за 2012 рік (відповідно до статті 2 Закону України "Про прокуратуру")", важливого значення набуває викоренення корупції серед правоохоронців та в системі судової гілки влади [18]. На координаційній нараді керівників правоохоронних органів зазначалося, що упродовж минулого року органами прокуратури порушено 32 кримінальні справи стосовно 30 суддів та двох інших службових осіб судової гілки влади. Завершено розслідування кримінальної справи щодо голови апеляційного суду Херсонської області, який одержав неправомірну вигоду в розмірі 100 тис. американських доларів за здійснення незаконного впливу на розгляд суддями цього суду апеляційної скарги. Генеральною прокуратурою було скеровано до суду кримінальну справу щодо двох суддів Вишгородського районного суду Київської області, які за пособництва помічника адвоката одержали від сторони процесу хабар у розмірі 50 тис. американських доларів за

прийняття одним з цих суддів рішення у цивільній справі. Викрито низку злочинів проти правосуддя, у тому числі постановлення суддями завідомо неправосудних рішень. За такими фактами надіслано до суду 366 кримінальних справ. Зокрема, прокуратурою Автономної Республіки Крим скеровано до суду справу стосовно судді Євпаторійського міського суду, який постановив неправосудне судове рішення у цивільній справі про визнання договору купівлі-продажу дійсним та визнання права власності на 2 квартири, що спричинило матеріальні збитки громадянину на загальну суму понад 2 млн. грн. Прокуратурою Вінницької області направлено до суду справу стосовно судді Тульчинського районного суду за фактами службового підроблення і постановлення завідомо неправосудних рішень у 18 розглянутих ним цивільних справах про звернення стягнення на земельні ділянки громадян, що призвело до безпідставного та незаконного позбавлення мешканців села Зазим'я Броварського району Київської області права власності на їх земельні ділянки. Прокуратурою Кіровоградської області надіслано до суду справу щодо судді Олександрійського міськрайонного суду, який, зловживаючи службовим становищем в інтересах третіх осіб, за відсутності у нього на розгляді цивільної справи, без проведення судових засідань виніс завідомо неправосудне рішення про визнання права власності на будинок з надвірними будівлями загальною площею 71,8 кв. м., що спричинило тяжкі наслідки у вигляді позбавлення громадянина права на житло та підриву авторитету судової гілки влади і основ правосуддя в Україні [18].

Треба зазначити, що на необхідності справедливого судового розгляду наголошується у Висновку № 1 Консультативної ради європейських суддів для Комітету міністрів Ради Європи, у якому зазначено, що незалежність судової влади є важливою умовою зміцнення верховенства права. На суддів покладається обов'язок приймати остаточне рішення з питань життя та смерті, свободи, прав, обов'язків та власності громадян (як це передбачено у вступі до Основних принципів ООН, що дістали відображення у Пекінській декларації, а також у статтях 5 та 6 Конвенції про захист прав і основних свобод людини). Незалежність судів є прерогативою, що надається не на користь власних інтересів суддів, а для забезпечення верховенства закону та в інтересах тих осіб, які покладають надію на правосуддя [19]. У Висновку № 3 (2002) наголошується на незалежності судді як засадничому принципі та праві громадян, у тому числі й самих суддів. У цьому вимірі виокремлюються інституційний та індивідуальний аспекти: кожний суддя повинен робити все для захисту суддівської незалежності як на інституційному, так і на індивідуальному рівнях [1]. Водночас необхідно пам'ятати, що якість судової системи залежить не лише від якості інфраструктури, яка може бути вимірною шляхом застосування критеріїв, подібних до тих, що застосовуються до інших публічних актів, а й від професіоналізму юристів (суддів, адвокатів, прокурорів). Їх робота може вимірюватися тільки за стандартами права, судової та професійної практики й деонтології [20].

Згідно із Законом України "Про судоустрій і статус суддів" судова влада в Україні здійснюється незалежними та безсторонніми судами. Здійснюючи правосуддя, суди є незалежними від незаконного впливу [21]. У зв'язку з цим зазначимо, що у Рекомендації (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи підкреслюється, що суддям необхідно надавати свободу щодо неупередженого розгляду справ відповідно до законодавства та власного розуміння фактів. Вони повинні мати належні повноваження та можливість їх здійснювати задля виконання своїх обов'язків та підтримання юрисдикції й гідності суду. Юрисдикція судді повинна поширюватися на будь-яку особу, причетну до справи, у тому числі на державні органи або їх представників [22]. Як вказується у Висновку № 10 (2007) Консультативної ради європейських суддів, незалежність суддів у глобалізованому та інтегрованому суспільстві повинна розглядатися громадянами як гарантія правди, свободи, додержання прав людини та безстороннього правосуддя, вільного від зовнішнього впливу. Суддівська незалежність не є виключним правом чи привілеєм, що надається суддям в їхніх особистих інтересах. Вона існує в інтересах верховенства права та людей, які шукають правосуддя та сподіваються на нього [23].

Як відомо, незалежне та неупереджене правосуддя є передумовою існування демократичного суспільства. Незалежність суддів гарантується незалежністю судової влади, що являє собою складову принципу верховенства права. Щодо цього Рекомендація № (94) 12 Комітету міністрів Ради Європи вказує, що незалежність судів повинна бути гарантована відповідно до положень Конвенції та конституційних принципів. Бажано, щоб рішення суддів не переглядалися інакше, ніж через визначену законом систему апеляцій; строк перебування суддів на посаді та оплата їхньої праці повинні забезпечуватися законом; жоден інший орган, окрім самих судів, не може приймати рішення щодо компетенції суду, яка визначається законом; за винятком рішень про амністію, помилування чи інших подібних рішень уряд чи адміністрація не повинні мати права приймати рішення, які скасовують попередні рішення суду; судді повинні приймати свої рішення цілком незалежно і мати змогу діяти без обмежень, без неправомочного впливу, підбурення, тиску, погроз, неправомочного прямого чи непрямого втручання, незалежно з чийого боку та з яких мотивів воно б не здійснювалось. У законі мають бути передбачені санкції проти осіб, які намагаються у такий спосіб впливати на суддів. Судді мають бути цілком вільними у винесенні неупередженого рішення у справі, яку вони розглядають, покладатись на своє внутрішнє переконання, власне тлумачення фактів та чинне законодавство. Судді не зобов'язані давати звіт щодо справ, які знаходяться в їх провадженні, жодній особі, яка не належить до системи судової влади [24]. При цьому необхідно зважати на те, що у Висновку № 2 (2001) Консультативної ради європейських суддів наголошується, що однією з проблем, яка може виникнути, є те, що судова влада, яка не завжди розглядається як окрема гілка влади у країні, має специфічні потреби для виконання покладених на неї завдань та збереження своєї незалежності [25].

Висновки. Цивілізаційний євроінтеграційний вектор проявляється у незалежності судової системи та незалежності й безсторонності суддів, справедливому судовому розгляді, визнанні верховенства права. Удосконалення судових органів повинне відбуватися з урахуванням складових євроінтеграційної парадигми як аксіологічних орієнтирів та об'єктивуватися в онтологічному й антропологічному вимірі.

Список використаної літератури

1. *Opinion №3 (2002) on the data protection provisions of a Commission proposal for a Directive on the harmonisation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning credit for consumers* [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2002/wp61_en.pdf
2. *Opinion on the law on the judicial system and the status of judges of Ukraine by the Venice Commission and the Directorate of Cooperation within the Directorate General of Human Rights and Legal Affairs of the Council of Europe adopted by the Venice Commission at its 84th Plenary Session (Venice, 15-16 October 2010)* [Електронний ресурс]. – Режим доступу. [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2010\)026-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2010)026-e)
3. *Opinion № 190 (Parliamentary Assembly) on the application by Ukraine for membership of the Council of Europe* [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://assembly.coe.int/documents/adoptedtext/ta95/eopi190.htm>
4. *Resolution 1862 (2012)1 The functioning of democratic institutions in Ukraine adopted by the Parliamentary Assembly on 26 January 2012 (8th Sitting)* [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta12/ERES1862.htm>
5. *Resolution 1755 (2010)1 The functioning of democratic institutions in Ukraine adopted by the Parliamentary Assembly on 5 October 2010 (31st Sitting)* [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta10/ERES1755.htm>
6. Лужанський А. В. Безсторонній суд як об'єкт доступу в контексті міжнародних зобов'язань України / А. В. Лужанський // Вісник Верховного суду України. – 2012. – № 2. – С. 20 – 25.
7. Татаренко В. Б. Євроінтеграційні процеси в судовій владі України / В. Б. Татаренко // Видання ЧДУ ім. Петра Могили. – 2009. – Т. 122. – С. 115 – 120. – (Наукові праці-Політичні науки).
8. Микієвич М. М. Деякі аспекти впровадження європейських стандартів реформування судової системи України / М. М. Микієвич, М. М. Микієвич [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/3adf2d0e52f68d76c2256c080037bac9/d95>
9. Городовенко В. В. Проблеми незалежності судової влади: дис.. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.10 / Городовенко Віктор Валентинович. – Х., 2006. – 197 с.
10. Куйбіда Р. О. Реформування правосуддя в Україні: стан і перспективи / Р. О. Куйбіда – К.: Атіка, 2004. – 288 с.
11. Хартия основных прав Европейского Союза [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_524
12. Конвенція про захист прав і основних свобод людини // Збірка договорів Ради Європи. – К. : Парл. видавництво, 2000. – С. 27 – 45.
13. *Montreal Declaration. Universal Declaration On The Independence of Justice* [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.jiwp.org/#!/montreal-declaration/c1bue>
14. *Basic principles on the independence of the judiciary adopted by the Seventh United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders held at Milan from 26 August to 6 September 1985 and endorsed by General Assembly resolutions 40/32 of 29 November 1985 and 40/146 of 13 December 1985* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fair.org.ua/content/library_doc/001UN_Basic_Principles_on_the_Independence_of_the_Judiciary_ENG.pdf
15. *Opinion №7 (2005) of the Consultative council of european judges (CCJE) to the attention of the Committee of ministers of the Council of Europe on "justice and society" adopted by the CCJE at its 6th meeting (Strasbourg)* [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=22&ved=0CDMQFjABOVQ&url=http%3A%2F%2Ffeuromed->
16. Міжнародні стандарти у сфері судочинства. – К.: Істина, 2010. – 488 с.
17. Бангалорські принципи поведінки суддів від 19.05.2006 // Міжнародні стандарти у сфері судочинства. – К.: Істина, 2010. – С. 35 – 40.
18. Інформація про стан законності у державі за 2012 рік (відповідно до статті 2 Закону України "Про прокуратуру") [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.gp.gov.ua/ua/vlada.html#>
19. *Opinion № 1 (2001) of the Consultative council of European Judges (CCJE) for the attention of the Committee of Ministers of the Council of Europe on standards concerning the independence of the judiciary and the irremovability of judges* [Електронний ресурс]. – Режим доступу [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CCJE\(2001\)OP1&Sector=secDGHL&Language=lanEnglish&](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CCJE(2001)OP1&Sector=secDGHL&Language=lanEnglish&)
20. *Opinion 6 (2004) of the Consultative council of european judges (CCJE) to the attention of the Committee of Ministers of the council of Europeon fair trial within a reasonable time and judge's role in trials taking into account alternative means of dispute settlement as adopted by the CCJE at its 5th meeting (Strasbourg, 22-24 November 2004)*

[Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=28&ved=0CG8QFjAHOBQ&url=http%3A%2F%2Ffeuromed->

21. Закон України "Про судоустрій і статус суддів" [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>

22. Recommendation CM/Rec(2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities (Adopted by the Committee of Ministers on 17 November 2010 at the 1098th meeting of the Ministers' Deputies) [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1707137>

23. Opinion № 10 (2007) of the Consultative council of european judges to the attention of the Committee of ministers of the Council of Europe on the Council for the Judiciary at the service of society [Електронний ресурс]. – Режим доступу [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CCJE\(2007\)OP10&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=FEF2E0&](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CCJE(2007)OP10&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=FEF2E0&)

24. Рекомендація № R (94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо незалежності, ефективності та ролі суддів // Міжнародні стандарти у сфері судочинства. – К.: Істина, 2010. – С. 14 – 17.

25. Висновок № 2 (2001) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо фінансування та управління судами у контексті ефективної судової влади та статті 6 Європейської конвенції з прав людини // Міжнародні стандарти у сфері судочинства. – К.: Істина, 2010. – С. 147 – 149.

УДК 343.985: 343.347.1 (477)

І.П. Жига
здобувач

Львівського державного університету внутрішніх справ

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Розглянуто сутність продовольчої безпеки та її зв'язок з економічною та національною безпекою держави. Обґрунтовано необхідність визначення основних чинників, що впливають на забезпечення такої безпеки.

Ключові слова: економічна безпека, національна безпека, продовольча безпека, чинники продовольчої безпеки.

Рассмотрено суть продовольственной безопасности та связь с экономической та национальной безопасностью государства. Обосновано необходимости определения основных показателей которые влияют на обеспечение этой безопасности.

Ключевые слова: экономическая безопасность, национальная безопасность, продовольственная безопасность, показатели продовольственной безопасности.

Essence of food safety and its connection with economic and national security of the state are considered. The necessity of determination of basic factors which influence on providing of such safety is grounded.

Key words: economic security, national safety, food safety, factors of food safety.

Постановка проблеми. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, 40 % випадків раку у чоловіків та 60 % у жінок пов'язані з тими чи іншими вадами харчування, їжа може бути джерелом багатьох небезпечних для здоров'я речовин. Саме харчування є головним джерелом канцерогенів та інших шкідливих елементів. З їжею в організм людини потрапляє понад 70 % шкідливих речовин, з питною водою – 10 % [1, с.6].

Для оперативної розшукової діяльності визначення змісту поняття вказаних дефініцій необхідно для кваліфікованого визначення злочинів, пов'язаних з обігом на ринку України небезпечної продовольчої продукції, для безпомилкового застосування її результатів на практиці, глибшого та цілеспрямованішого вивчення криміногенних умов, що спричиняють розповсюдження даної злочинності, розроблення науково обґрунтованих висновків і рекомендацій, спрямованих на удосконалення стратегії і тактики протидії цьому негативному явищу.

Мета статті полягає у дослідженні продовольчої безпеки у складовій економічної безпеки, що формується і розвивається в такт розвитку національної безпеки держави.

Стан дослідження. Економічна безпека держави – це сукупність умов і чинників, що гарантують незалежність національної економіки, її стабільність і стійкість, здатність до постійного оновлення та вдосконалення.